(Lausuntopalvelu.fi:n kautta)

Lausuntopyyntö: VN/11210/2020
HE laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

1 Lausunto

Yleisesti ottaen Asianajajaliitto suhtautuu myönteisesti ehdotettuun lakimuutokseen erityisesti siltä osin, kun se koskee oikeudenhoidon toimijoihin kohdistuvaa maalittamista.

Lähtökohtaisesti myös asianajajat voivat joutua työssään maalittamisen kohteeksi ja esityksen tavoitteet ovat tältä osin tärkeitä. Kokonaisuutena Asianajajaliitto katsoo, että esitetty lainmuutos on oikeansuuntainen ja kannatettava.

2 Työtehtävän käsite

Lakimuutoksen jatkovalmistelussa olisi kuitenkin hyvä vielä pohtia, ulottuuko termi ”työtehtävä” myös asianajajan toimeksiantosuhteessa tekemään työhön. Esityksessä käytetty termi ”työtehtävä” ja ”työpaikka”, voivat tarkemmin määrittelemättöminä johtaa hankaliin tulkintatilanteisiin lain soveltamisessa.

Työtehtävä ja työpaikka tulisi siis käsitteinä määritellä rikoslaissa täsmällisesti tai ainakin tukeutumalla vakiintuneisiin käsitteisiin. Lakimuutoksessa esiteltyjen käsitteiden sisällöt ovat toki perustelujen mukaan ymmärrettävissä tavanomaista laajempina, jolloin ne kattavat esimerkiksi yrittäjät, freelance-toimittajat ja taiteilijat.

Vähintään tässä laajuudessa nämä käsitteet tulisi kuitenkin ottaa tarkemmin määriteltäviksi, sillä periaatteessa asianajajien toimeksiantosuhteessa tekemä työ asianajotehtävien muodossa ei yleensä olisi ainakaan puhtaasti työ- tai palvelussuhteista.

Lisäksi, esityksen mukaan virallisen syytteen nostamisen edellytyksenä olisi jatkossa se, että teko on kohdistunut henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi. Aina teon liityntä työtehtäviin ei tekopaikan tai -ajan suhteen tai tekijän motivaatioiden vuoksi ole mitenkään selvä, kuten esityksessäkin on todettu.

Asianajajaliitto pitää erittäin joka tapauksessa tärkeänä, että epäselvissä tilanteissa asiat otetaan ripeasti esitutkintaan ja harkinta tehdään syyttäjän toimesta vasta esitutkinnan jälkeen, kun kaikki asiaan vaikuttaneet seikat on selvitetty, mukaan lukien epäillyn motivaatio tekoon.

3 Arviointia jatkovalmisteluun

Esityksessä mainittujen tutkimusten perusteella häirintä, maalittaminen ja epäasiallinen uhkailu ovat lisääntyneet työelämässä viime aikoina ja nykykehityksellä tämä ilmiö tuskin on ainakaan lievenemässä.

Asianajajille viime vuonna tehdyn maalittamiskyselyn tulosten perusteella joitakin kyselyyn vastanneita asianajajia oli varsinaisesti häiriköity, mutta pääosin asianajajiin ei käytännössä näytä kohdistuvan yhtä paljon maalittamista kuin esimerkiksi tuomareihin.

Oikeudenhoidon parissa työskentelevien, virkamiesten ja myös asianajajien uhkailu ja maalittaminen ovat todennäköisesti tulevaisuudessa yhä kasvava ongelma, johon tulee kyetä jo varhaisessa vaiheessa puuttumaan lainsäädännön keinoin.

Oikeusvaltiossa on oltava valtiovallasta riippumaton asianajajakunta, joka kykenee tarjoamaan yksityisille henkilöille ja yrityksille korkealaatuiset ja luotettavat oikeudelliset palvelut. Asianajotoimintaan liittyvät työtehtävät on voitava suorittaa ilman asiatonta häirintää.

Erityisen tärkeää tämän tavoitteen saavuttaminen on ajatellen asianajajan tehtäviä, vastuullista roolia oikeudenhoidossa sekä oikeusvaltion turvaajana.

Helsingissä 5. päivänä elokuuta 2020

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Hanna Räihä-Mäntyharju
Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja, asianajaja

LAATI

Ilari Lehtinen
asianajaja